

Posudek vedoucího diplomové práce Radima Širla
„Narativy a náboženství: specifika a funkce příběhů v náboženských kontextech“
předkládané v roce 2016 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Práce se zabývá rolí narativů v náboženství. V první části reflektuje roli a význam narativů v lidském životě obecně, ve druhé části pak postřehy z této obecné analýzy aplikuje na fenomény křesťanské zpovědi a modlitby a na dva příklady léčebných rituálů.

1) Struktura argumentace (5 bodů)

Práce je psána přehledně a srozumitelně, autor všechny své myšlenky vyjadřuje naprosto jasně a je dobře patrné, proč na každém místě říká, co říká, a jak to zapadá do celkové osnovy práce. Některé výtky mám pouze k celkové struktuře práce. Ta je sice jasná, nicméně lehce nevyvážená. Autor v části A podává poměrně zevrubný teoretický úvod, aby poté v části B své obecné teze ilustroval na příkladech. Začíná podrobnou analýzou zpovědi (14 stran), pokračuje o poznání méně propracovanou kapitolou o modlitbě (10 stran) a končí již jen velmi kratičkou kapitolou o léčebných rituálech (4 strany). Ta působí velmi disproporčně a přijde mi vlastně zbytečná, neboť toho jednak při své stručnosti mnoho nového neukazuje, jednak je aplikace zvoleného přístupu na léčebné rituály příliš samozřejmá (autor koneckonců v Úvodu začíná právě od Lévi-Straussovy analýzy léčebných rituálů). Spíše než znovu stručně zopakovat, že narativy hrají i roli v léčebných rituálech, by mi proto přišlo užitečnější věnovat ony 4 strany lepšímu propracování kapitoly o modlitbě. Ta totiž v mých očích nechává řadu bodů nedotažených. Autor na jednu stranu říká mnoho zajímavých věcí o modlitbě obecně, ale na druhou stranu si jako příklad volí pouze modlitby vyznání hříčů a modlitby prosebné. Přitom ale modlitby vyznání hříčů vlastně neukazují nic moc jiného, než co už víme z kapitoly o zpovědi. Prosebné modlitby do práce opravdu vnášejí nový rozměr, nicméně mohl by být rozpracovanější a ilustrován více příklady (v práci je vlastně jen jediný příklad modlitby Thomase Elkinse, který je ale dost atypický). Zároveň bych doporučoval si vedle toho vzít ještě nějaký další příklad, který by modlitbu předvedl z nějakého úplně opačného úhlu. Např. by mohlo být zajímavé se blíže podívat na některé předepsané modlitby z breviářů, aby bylo zřejmé, že narativy nemusí fungovat jen na rovině osobního jedinečného příběhu (jak autor sám pěkně, leč pouze obecně rozebírá na str. 43).

2) Formální úroveň (5 bodů)

Jazyková úroveň práce je dobrá, překlepů či chybiček je jen malé množství. Trochu v práci ční nepřechýlená Mary Douglas, neboť jiné ženské autorky přechýlené jsou.

Syntax bibliografických odkazů je slušná, ale řadu drobných prohřešků v ní identifikovat lze. Dva autoři jsou někdy odděleni čárkami, někdy středníkem, někdy pomocí & (druhé dvě možnosti jsou jistě možné, pokud by autor důsledně držel jen jednu z nich, naopak oddělování čárkami je nevhodné, neboť v kombinaci s inverzí křestního jména a příjmení vede k nepřehledným útvarům typu „Scholes, Robert, Kellogg, Robert“). U článků v kolektivních monografiích občas je uveden rozsah stran, občas není. U kolektivních monografií je občas křestní jméno editora až za příjmením, jindy před ním (což je vhodnější: inverze se používá jen kvůli abecednímu řazení, a tedy u jmen uprostřed odkazu nedává smysl). Na kolektivní monografii *Umění zpovídat* odkazuje autor vždy jen tímto názvem celé knihy, přestože správně by měl vždy odkazovat na autora a název příslušné stati.

3) Práce s prameny (8 bodů)

Zde není práci co vytknout. Primární prameny zastupují v práci zejména různé křesťanské reflexe zpovědi a modliteb, kterých autor nastudoval velké množství a zachází s nimi fundovaně. Sekundární prameny spočívají především v rozličných obecných reflexích narativů. I v těch se autor velmi dobře orientuje a cituje široké spektrum kvalitních prací.

4) *Vlastní přínos (8 bodů)*

Vlastní přínos je nepochybný. Autor sice na rovině teorií vychází především z dobře shrnutých koncepcí různých známějších či méně známých badatelů, nicméně propojuje je dohromady transdisciplinárním způsobem, který není nijak samozřejmý, a daří se mu tak dospívat k řadě zajímavých teoretických postřehů, které se z žádné jedné citované práce nedají přímočaře vyvodit. Originální je i následná aplikace těchto postřehů na zpověď a modlitbu. Zde je především třeba ocenit, že si autor vybral právě tyto fenomény z křesťanské tradice, protože té se religionisté často vyhýbají a přenechávají ji teologům. Pohlédnout na zpověď a modlitbu prismaticem obecnějších teorií narativů a jejich účinnosti rozhodně pokládám za zajímavé a neotřelé.

5) *Obecný přesah práce (6 bodů)*

Obecný přesah je nepopiratelný, práce je od počátku koncipována jako obecně religionistická, a přináší proto řadu témat a postřehů, které jsou zajímavé pro kohokoli, kdo se zabývá náboženstvím. Zároveň mi nicméně přišlo, že některá z těchto témat mohla být rozpracována o něco důkladněji. Prací se například vine téma vztahu náboženských narativů k narativům v psychoterapii. Zatímco v případě zpovědi je ale toto téma zpracováno na čtyřech stranách, na nichž se autor zamýšlí nejen nad podobnostmi mezi zpovědí a terapií, ale také nad rozdíly, u modlitby už tématu věnuje jen jedinou stranu a zůstává u podobností. To souvisí s obecnějším tématem vztahu náboženských narativů k nenáboženským. Radim Širl se nad tímto vztahem krátce zamýšlí v jednom odstavci Závěru (s. 55), kde s příklání k závěru, že co do blahodárných účinků mezi oběma typy narativů není zásadní rozdíl. Takovýto závěr by měl ale ideálně shrnovat nějaké průběžné rozborů v samotné práci, což zde není ten případ. V kapitole o zpovědi a terapii jsou např. akcentovány spíše rozdíly mezi obojím a svátostný ráz zpovědi je líčen jako cosi, čemu se psychotherapeutické užívání narativů nemůže plně vyrovnat. (V této kapitole je mimochodem ne zcela šťastná poznámka 116, v níž autor příliš přejímá etický diskurs referovaných katolických autorů a v jeho duchu hodnotí některé psychotherapeutické proudy jako „problematické“, ačkoli z jím jinak zastávané emické perspektivy by mělo spíše plynout, že prostě tyto proudy pracují s odlišným pojetím nečistoty.)

Navzdory všem výše uvedeným výtkám je v mých očích práce Radima Širla velmi vydařená a splňuje všechny nároky kladené na diplomovou práci. Navrhuji ji proto přijmout k obhajobě a hodnotím ji 32 body, tj. jako *výbornou*.

V Praze, 23. 8. 2016

Doc. Radek Chlup, Ph.D.